

Overweging

5 april 2015

Pasen is als het morgenrood over de graven. Pasen, dat is alsof de stenen spreken en de schoot der aarde zich opent voor het leven.

Hoe kunnen we toch in godsnaam spreken over ervaringen die ons leven veranderen? Oeroud is in de mensheid het geloof in onsterfelijkheid. Maar deze tekst op paasmorgen bedoelt dat niet. Het is wel iets heel groots, te weten en te geloven, dat iets in onze persoon voor alle tijden onverwoestbaar is. Het troost, maar het neemt het lijden van ons en de wereld niet weg. Als wij maar wisten, wat alle godsdiensten voor het christendom als zeker aannamen, dan konden wij de dood rustig in de ogen zien. We hebben prachtige beelden overgenomen uit die godsdiensten. Neem b.v het gekleurde ei. Dat gaat terug paren met de koningin van de nacht, de vleugel en vogel gelijke godin Leda, om in de gedaante van de maangodin Helena het teken van het onverwoestbare licht voort te brengen. Inderdaad een ei. Als het ruisen van de wind bemerk je soms sporen van die oeroude godsdiensten allemaal voor het Christendom. Maar bestonden er alleen deze beelden, dan bleven wij op aarde altijd zonder huis, want hoe zijn we toch in deze wereld terecht gekomen? Want Goede vrijdag geeft toch de ervaring dat alles, maar dan ook alles vernietigd kan worden. Niet alleen gebouwen met bombardementen. Nee, Alle woorden van goedheid, al het lenigen van verdriet, alle mildheid, zelfs de macht, wonderen van hoop in mensen te bewerken,- dat alles kan worden gekruisigd, met een beroep op wetten, als het kan zelfs goddelijk, in decreten van de hoogste rechtsorganen, als het kan zelfs onherroepelijke. Met andere woorden, als we alleen maar symbolen van onsterfelijkheid zouden hebben dan is het hier op aarde nauwelijks uit te houden. We zijn dan wel degelijk kapot te krijgen.

De vrouwen ondernemen de poging om althans de herinnering te redden aan van wat zij hadden gedacht van te kunnen leven. En zelfs die poging is beladen met een reusachtig rotsblok. Want altijd als de angst de liefde stukmaakt is het Calvarie. Altijd als vertwijfeling de hoop onder de voet loopt is het Golgotha en in onszelf is het een langzaam depressief sterven.

Wij gaan met de vrouwen mee om de achtergebleven sporen te verzamelen, kunnen we de vonken in de as opnieuw op laten vlammen? Het is dikwijls zo dat we niet eens de kracht hebben om de herinnering te bewaren, het is vaak zelfs een last. Je kunt verwoeste verwachtingen niet balsemen of conserveren, alsof op een verre, warmere ochtend alles nog eens opnieuw zou beginnen. Uit eigen kracht vinden wij niet eens een toegang tot de gedenkplaats die het graf is.

Eigenlijk is het zo dat deze teksten uit het Nieuwe testament alleen door vrouwen zouden moeten worden voorgelezen. De mannen zijn allemaal weggevlucht, zij waren betrokken bij het verraad of ze beraamden de moord en troffen voorbereidingen voor de kruisiging. Pas onder het kruis lijken ze zich beginnen te roeren. Zij zijn het die op Paasmorgen de eerste getuigen van de opstanding van Jezus worden. Het beslissende woord van het christendom aan de wereld is specifiek een boodschap van vrouwen. Alleen zij zijn blijkbaar in staat en waardig, om de overwinning van het leven op de dood te zien en zichtbaar te maken. Het geheim van de opstanding is niet uiterlijk te constateren, je kunt het alleen geloven en het is alleen mee te delen in beelden en symbolen. De werkelijkheid van paasmorgen is alleen met de ogen van het hart waar te nemen. Het is hart boven hard, zoals die positieve beweging in België, die afgelopen zondag met meer dan 20.000 door Brussel trokken, tegen het roofofkapitalisme, voor een ecologisch bewustzijn, tegen wapens en militarisme enz. Alles wat ons

doet leven is afkomstig uit de onzichtbare ruimte van oneindigheid en eeuwigheid; en vrouwen schijnen van oudsher de geroepen priesteressen te zijn van deze onzichtbare geheimen. Dat vrouwen geen priester kunnen zijn in de katholieke kerk is daarom een verschrikkelijke fout.

Sinds oeroude tijden waait er een bepaalde vraag door de menselijke geschiedenis, eerst zachtjes als een zuchtje wind, tenslotte hard als een storm. Ons menselijk bewustzijn ontwikkelt zich en hoe meer dat gebeurt wordt de dood voor ons een probleem. Hoe meer we rijpen tot zelfstandige en dikwijls eenzame individuen, des te verlorener voelen wij ons in de ruimte van het heelal en we krijgen vragen waarop we geen antwoord kunnen geven. We verhouden ons er toe. Niet voor niets heft de kerk in haar traditie beelden en symbolen geabsorbeerd, opgenomen die de benauwde muren van ons menselijk bestaan open proberen te breken naar de horizon van eeuwigheid. Het wonder van de zon, iedere dag lijkt hij te sterven, maar schenkt ons iedere morgen weer het licht waar we van leven. De paaskaars en het feit dat we Pasen vieren op de zondag na de volle maan van de lente geeft aan hoe diep verankerd het ritme van het menselijk leven verbonden is aan de cyclus van de natuur. En ook hier weer, de aarde was een grote moeder. Het geheim van het vuur. Het is een van de oudste en meest verbazing wekkende van alle menselijke ervaringen van de mensen uit de ijstijd dat het mogelijk is dood, droog hout, waaruit alle leven geweken is, zo te wrijven dat er warmte en licht uit ontstaat. Dat je dode grafsteen zo tegen elkaar kunt slaan dat er vonken licht uit ontstaan. Water als oerbron is nog krachtiger, al het leven komt daaruit voort. Het zijn deze oerbeelden en nog meer die steeds weer herinneringsbruggen slaan naar het oneindige. Als het mogelijk is, dat de wind die over de zee waait, leven naar het land brengt, als het mogelijk is, dat in de dorheid van de woestijn en de kou van de winter bloemen en graangewassen uit de aarde ontstaan, is het dan ook niet mogelijk, dat de ziel zich uit het graf verheft en de geest uit het dode lichaam? In tienduizenden jaren menselijke geschiedenis is deze zekerheid over de onverwoestbaarheid van het menselijk leven gevormd. Een volkomen moederlijk vertrouwen dat ons de wereld als goed menend en vriendelijk voor ogen wil stellen, als een macht die ons leven wil en alleen deze hoop is het die ons doet leven. Waar zouden we anders zijn?

Het gaat ons om de ervaring de graven leeg te zien. In de logica van de dood, die Jezus doodde, blijven mensen gevangen van de aarde. We kennen de foto's en schilderijen van de slagvelden van Waterloo, de slagvelden van de eerste en tweede wereldoorlog, we zien de huidige gevechten soms van heel dichtbij op tv. Zien wij ons lot op die manier, dan zijn wij als levenden reeds een deel van de aarde- en niets anders- nog een granaatinslag, nog een gifwolk, nog een hartstilstand of een sluipende kanker, en we zijn er niet meer; niet meer te onderscheiden zal ons lichaam zich vermengen met het vuil van de graven en dat zal het enige zijn. Jezus heeft met heel zijn persoon deze opvatting van het menselijk leven tegengesproken. Hij wilde niet dat ons leven een eindeloos sterven was. Hij wilde niet dat je je oog alleen maar op een graf gericht zou houden, want dan zou de dood zijn macht behouden.

Kunnen wij mens blijven, ook als wij moeten sterven? Deze diepste vraag van het menselijk bestaan heeft Jezus met zijn hele persoon getracht te beantwoorden. Wij zijn in de ogen van God niet niets. Wij zien een engel, een jeugdige gestalte van onverbruikt leven. En de vrouwen zien het en ze schrikken, het onverwachte leven is daar. Het is geen duivel, het is geen demon, het is wit, het is zuiver.

Aan gene zijde van de muur van de dood zullen wij God zien, zo is het velen van ons van oudsher geleerd; en dat is waar. Wij zullen God niet zien met de ogen van het lichaam, want God is Geest; en wij zullen God niet zien met de ogen van de ziel, want God is oneindig; maar als we elkaar liefhebben,

zullen we in elkaar verzonken, in het eigen hart ervaren, hoe God is. Want God zelf is de liefde. We zullen nooit ophouden dat te geloven. Het is niet kapot te krijgen.

Henk Baars Pasen 2015